

MIASTECZKO (713) *sb n*

-a- (711), -ą- (2).

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w a 11 r. błędne znakowanie).

sg *N* miasteczko (73). ◇ *G* miasteczka (178). ◇ *D* miasteczku (7), [miasteczkwowi]. ◇ *A* miasteczko (51). ◇ *I* miasteczkiem (7); -em (4), -(e)m (3). ◇ *G a. I skrót* (1). ◇ *L* miasteczku (71). ◇ *pl N* miasteczka (31). ◇ *G* miasteczek (70). ◇ *D* miasteczkom (3), miasteczkâm (3); -om *GostGosp*; -âm *BudNT*; -om : -âm *GroicPorz* (1 : 1), *SarnStat* (1 : 1); ~ -om (1), -(o)m (2). ◇ *A* miasteczka (58). ◇ *I* miasteczki (20), miasteczkami (3) *ModrzBaz*, *StryjKron* (2). ◇ *L* miasteczkach (137); -ach (89), -âch (42), -(a)ch (6); -ach *GliczKsiąż*, *Mącz* (2), *BielSat*, *BiałKaz*, *ModrzBaz* (4), *GórnRozm*, *WujNT* (5); -âch *Leop* (6), *GórnDworz*, *RejPos* (3), *RejZwierc*, *BudBib* (5), *BielRozm*; -ach : -âch *GroicPorz* (7 : 3), *BibRadz* (6 : 2), *BielKron* (6 : 3), *SkarŻyw* (1 : 1), *GostGosp* (2 : 4), *SarnStat* (52 : 10). ◇ [du *N (cum nm)* miasteczce *BielKron* 1595/441 (*Linde*).]

Składnia orzeczenia w odniesieniu do mieszkańców miasteczka: przy podmiocie w sg orzeczenie praet typu: miasteczko było (2), miasteczko byli (1); było BielKron; było : byli SarnStat (1 : 1). ◇ Przy podmiocie w pl orzeczenie praet typu: miasteczka były (3), miasteczka byli (2); były GroicPorz, BibRadz; były : byli SarnStat (1 : 2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Dem. od „miasto”:

1. *Od znaczn. ‘miejsce’ (1) : Loculus diminutivum, exiguus et angustus locus – Miasteczko. Calep 610b.*

2. *Od znaczn. ‘wytyczony i najczęściej otoczony murem teren pokryty gęstą i planową zabudową’; oppidulum Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz, Calep, Cn; oppidum Murm, BartBydg, Mącz, Cn; vicus Murm, BartBydg, Mącz; castellum BartBydg, Mącz, Cn; urbicula (urbecula) Mącz, Cn; castrum Calep; civitatula Cn (712) : OpecŻyw 71; PatKaz III 139; Vicus. ein dorff oder markt/ ein fleck oder ein gas. Otworzyłte myasteczko yakoby vlicá długye Murm 26, 25; Mymer¹ 6v; BartBydg 102b, 170; ZapWar 1535 nr 2413; LibMal 1550/156v; MurzHist B4; MurzNT 141 marg, Mar 8/23, 26 [2 r.], s. 146 marg, 151 marg; GliczKsiąż M, Mv; Gdzień też do tego Porządku przypisał niektóre sprawy wedle zwyczajui Lawniczego Krák. Częścią dla tego/ áby y Krákowianie [...] ty sprawy fądowne po przeczytaniu ich łacwiey rozumieli [...]. Częścią theż ku násládowaniu innym Miasteczkom GroicPorz C2v, A4, B4, d2v, d4v, e [2 r.], h4v, i2v; KrowObr 103v; Leop Ios 11/12, 3.Reg 9/12, Mar 6/6, Luc 10/38, ZZ3v; á pográniczne iego miasteczka y południyfe/ y wŕzytki ktore w rowninách były/ miały fwe goŕpodarze. BibRadz Zach 7/7; Y rzekł ku nim/ Idźcie do miasteczka ktore iest przeciwko wam BibRadz Mar 11/2, Gen 19/20, 24/13, 1.Reg 6/18, Ier 32/44 [3 r.], 3.Esdr 6/22, Luc 10/38, 24/28; Goski 13; Iest y dyis [!] nie dáleko tego miasteczka potok rzeczony Druzeł od tego to Druzá. BielKron 284v; Są też miasthá inne/ iáko Elbiąg/ Gdańk/ w ktorým port iest rozmaitych kupi/ iesth Chełm/ Toruń/ y inne miasteczka. BielKron 291v, 12, 15v, 73, 81v [2 r.], 157v (28); Oppidulum, Miasteczko. Mącz 266a, 124a [2 r.], 132a, 142c, 281d, 338d (12); GórnDworz P3v; RejPos 1, 18v [4 r.], 21, [36], 111v [2 r.], 301, [308]v; RejZwierc 31, 200v; Ták wielkie fą [namioty] iż z dáleká zdádzą fie iáko ktore miasteczko. BielSpr 53v, 2; WujJud 133; Ale Ionátas popálił Azot/ ze*

wfzytkimi miáftecżki okolicznemi *BudBib* 1.*Mach* 10/84, 1.*Par* 4/33, *Ez* 26/6, 3.*Esdr* 4/50, 1.*Mach* 11/4, 2.*Mach* 4/32; *HistHel* D3; o co go prosi/ áby Sodomie pofolgował y iemu/ ázby do miáftecżká/ á nie ná gorę vciekł *CzechRozm* 42v; *ModrzBaz* 78v, 122v; *SkarJedn* 245; puftelnik on z bliŹkiego miáftecżka kowala do siebie [...] przyzwac kazał *SkarŻyw* 165, 29, 100, 235, 328 [2 r.]; *MWilkHist* Kv; Ifz iáko Opatrzny Pawel wrobel kupil od Vtciwe⁸⁰ Bartofza zwarki Szoltisa, Wmiałtecżku pliac *ZapKościer* 1580/11v, 1596/85v [2 r.]; *StryjKron* 41; *WerGośc* 216; Przekopcy Tátárowie/ ci tylko dwie/ ábo trzy Miáftecżka máia/ ále w nich nie pokládáia siły/ áni bešpieczeńftwa. *GórnRozm* L4, Mv; *PaprUp* I4; *ActReg* 57 [2 r.], 58; *Calep* 170b, [734]a; To ieft miáftecżkom fzkodliwa/ iz Kšięza przy wšiacz kędy košcioły tárgi záložyli/ przeciw práwu/ ták iz miáftecżka zvbożyli *GostGosp* 140, 28, 46, 140, 142 [3 r.]; *LatHar* 237, 466; A gdy był wieczor/ przyftapili k niemu vczniowie iego/ mowiac: Puft ieft to miešce/ á godziná iuz minęła: rofpuš te rzełze/ áby odfzedłzy do miáfteczek/ kupili fobie żywnošci. *WujNT Matth* 14/15; Y przybliżyli fię ku miáftecżku do ktorego fzli *WujNT Luc* 24/28, *Matth* 21/2, *Mar* 6/6, 8/26, s. 153 marg [2 r.], *Mar* 11/2 (16); *SarnStat* 289, 394, 431, 503, 739 (12); *SkarKaz* 455b, 489b; Šzofty Solecki [ostrów] y miáftecżko przy nim Tudziez nádpłyniem. *KlonFlis* G2v; *KlonWor* 15; [Y przybliżyli fie ku miáftecżkowi *OpecŻywWiet* 1522/115; te dwie miáftecżce [...] przytály zášię do Krolá. *BielKron* 1595/441 (Linde)].

miasteczko czego [= *gdzieš leżqce*] (6): Iármárki pošpolité roczné dla przedawania y kupowania wołów w miáftecżkach Króleftwa náłzego nižey opifánych [...] vmyšlilifmy náznaczyć *SarnStat* 1227, 297, 518, 927, 1119, 1228.

miasteczko czego [= *położone w pobliżu czegoš*] (21): *MurzNT Mar* 8/27; *Leop Num* 21/25; Záš imioná ich y miełzkánia ich Beth-el y miáftecżká iego/ á ná włchod Náháran/ á ná západ Gezer y miáftecżká ie⁸⁰/ y Šzechem z miáftecżki iego/ Hádeháia y iey miáftecżka *BudBib* 1.*Par* 7/28, *Ios* 17/11 [6 r.], 18, *Iudic* 21/20 [2 r.], 1.*Par* 7/29 [4 r.], 8/12; *WujNT Mar* 8/27.

miasteczko czyje [w tym: *dodatkowo z nazwą miasteczka* (2); *ai poss* (16), *pron poss* (12), *G sb* (10)1 [= *podległe komuš, stanowiące czyjqs posiadłość*] (36): *BibRadz Ios* 13/30; Cełarz tež rułzył fie z Rátyzbony ku Lándyřzhu (miáftecżko Báwárfkiego kfiáżęciá) *BielKron* 226v, 202, 206v, 309; *RejPos* 319v; Rząd w Miáftecżkach Ziemiešskich/ nákrótce zebrány. *GostGosp* 140, 140 žp; Žywnošć pláćić w miáftecżkach y dobrách náłzych będą/ podług vftawy *SarnStat* 366, 268, 270, 271 [3 r.], 287, 503 (18). Cf »miasteczko Dawidowe«, »miasteczko krolewskie, krola«.

miasteczko czyje [= *będqce czyimš miešcem zamieszkania*] (1): Był niektory chory Lázarz z Bethániey/ z miáftecżká Márie y Marty šiołtry iey *WujNT Ioann* 11/1.

W połqczeniu z nazwą miasteczka [w tym: *miasteczko rzeczone...* (9), *miasteczko nazwane (wezwane, przewane)...* (4), *miasteczko imieniem...* (3), *miasteczko, które zowq...* (3), *miasteczko, ktorego imię...* (1), *miasteczko, ktore rzeczone...* (1), *miasteczko przewiskiem...* (1); *przy przypadku zaleźnym (nie licząc A z nazwą w m oraz n) nazwa w przypadku zaleźnym* (104), *nazwa w N* (47) [w tym: *z nazwą obcq, być może nieodmiennie* (39)]; *miasteczko + nazwa* (159), *nazwa + miasteczko* (55)] (217): *ZapWar* 1507 nr 1982, 1549 nr 2679; dwa ze zwolenikow Iežułowych/ Ifli w tenze dzień do miáftecżka [...] ijmeniem Emáus *OpecŻyw* 167, 14v; *LibMal* 1545/102, 1550/155v, 157, 1553/176v; *MurzHist* B4, T3v; *MurzNT* 8v; *KrowObr* 49; *Leop Num* 21/28, *Ios* 7/2, *Iudic* 9/20, 50, 3.*Esdr* 6/23; *BibRadz*

Gen 19/22; Stądże przezwano Trzebnica miástheczko gdzie then kłafztor iefth. *BielKron* 358; Páweł Biłkup Krákowfki [...] był poiman od rycerzow Leřtkowych w Lágowie miástheczku/ y wádzon ná zamku Siradzkim *BielKron* 365; ná którym mieyfcu było pierwey miástheczko Dzyánter rzeczóne *BielKron* 365v; ktorzy krole przerzeczone wielką pilnością do Wiednia przyiechác námawiali/ dawfzy im mieyfca náznáczone ku z iechániu łpolnemu/ Władziłáwowi w Brugu/ á Zygmuntowi w Hámburku ná drugą łtronę Dunáia miástheczkach *BielKron* 414, 7v, 12, 12v, 25, 52 (75); *Mącz* 213b; *GórnDworz* P3; Tákże y nád onym vbogim miástheczkiem Betulią kthore był Olofernes obległ/ dziwną łáfkę Pan okázác raczył/ widząc on łwoy lud iż fie vciekli do niego z naboźnemi modlitwami łwoiemi. *RejPos* 185, 18v, 110v, 167, 213v, 220v [2 r.], 301; *KwiatOpis* C3v; *RejZwierc* 154, 200v, 274, Aaa; *BielSpr* 56; *BudBib* 1.Par 4/32; *HistHel* D2v; *StryjWjaz* B; Piotr [...] niewidząo tełz żadney zacności iego/ ále raczey wiedząc iż był z Názáret miástheczká/ mniemány łyn vbogiego cieśle: [...] ná on głóś opuřcił wřzytko *SkarŻyw* 596, 28, 29, 81, 89, 235 (8); *MWilkHist* 13; *StryjKron* 160, 315, 522, 542, 627 (8); *CzechEp* 68; *BielSjem* 17; *PaprUp* A4v; *ZapKóścier* 1587/70v, 1589/87, 87v [2 r.]; *LatHar* 79, 517; *WujNT Luc* 24/13, *Ioann* 7/42, 11/1; *SarnStat* 739, 958, 960, 992, 1073 (22); *SiebRozmyřl* F4; *KlonFlis* G2v; *KlonWor* 31. Cf miasteczko czyje; W połączeniu z nazwą kraju; W połączeniu z rzeczownikiem nadrzędnym będącym nazwą urzędu.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miasteczka (1): *BielKron* 417v cf »miasteczko pogorzało«.

W połączeniu z nazwą kraju. krainy lub ich mieszkańców lub przymiotnikiem od tych nazw [w tym: dodatkowo z nazwą miasteczka (6); w + L n-loc (16), ai (10), G n-loc (5), G n-pers (2), na A + L n-loc (1); miasteczko + nazwa (33), nazwa + miasteczko (1)] (34): *MurzNT Luc* 5/17; *Leop* 3.Reg 9/11, 2.Par 26/6; y zátym łię wroćili do Ieruzálem/ y w wielu miástheczkách Sámárytháńłkich Ewánielią opowiedáli. *BibRadz Act* 8/25, *Num* 22/36, 1.Reg 30/29 [2 r.], *Iudith* 4/3, *Luc* 5/17; *Látá* 1310. Vrodził fie łyn Łokietkowi w miástheczku Kowalu ná Kuiáwách *BielKron* 370, 67, 146v, 192v, 205, 377 (10); Emaus, apud S, Lucam, Miástheczko Páleřtyny, quae nunc Nicopolis. *Mącz* 102a, 76d, 95b, 135b, 360a; *RejPos* 18v, 170; *BielSpr* 58v; *HistHel* C3; *BiałKaz* H3v; *BudNT Act* 8/24[25]; *StryjKron* 365; *WujNT Luc* 5/17; *SarnStat* 960, 976.

W połączeniu z rzeczownikiem nadrzędnym będącym nazwą urzędu, urzędnika lub określeniem osoby piastującej godność miejską [w tym: dodatkowo z nazwą miasteczka (43); miasteczka (G) (58), w miasteczku (2); nazwa + miasteczko (58), miasteczko + nazwa (2)] (60); *RejPos* 213v; *RejZwierc* 200v; Przed prawem náłzym Miasteczka Kóścierziny Stanáwřzy personaliter Vtciwy Lucas Zbliewo polozel iefł za dom piędądze *ZapKóścier* 1579/3, 1579/1, 3v, 1580/4, 4v [2 r.], 5 (42); co vczyniwřzy wrząd mieyfcki/ álbo miástheczká onégo/ w którym tákowy gwałtownik będzie poimány/ żadnégo łądu o nim niebędzie czynił *SarnStat* 503, 187, 270, 271, 351, 503 (12). Cf Zestawienie.

W połączeniach szeregowych (81): *GliczKsiąż* N4; *GroicPorz* h4v; I zebráli fie po wřlyřtkich miářtach/ y miástheczkach/ y mieřcach áby wyciągnęli ręce łwe ná nieprzyacióły y przeládowniki łwoie. *Leop Esth* 9/2, P4; *OrzRozm* R4; *BielKron* 228v, 287, 287v, 421v, 444; *ModrzBaz* 128; *StryjKron* 345, 350, 370, 517; *CzechEp* 113; *OrzJan* 101; *WujNT Mar* 6/56; miářtá/ zamki/ dzierżáwy/ miástheczká/ y wři/ y obyvátele wři/ po wřlyřtkim królestwie mieřzkáiącé/ ták páńłkié/ iáko wřlyřtkich łłláhcíców czynimy wolné/ [...] od [...] łłłádánia/ dárowánia/ podatków *SarnStat*

349; áby [...] obyvátele Koronni áiągnący ná wojnę [...] nigdy w Mieściéich/ w Miáfteczkach/ we Wsiách/ w Folwárcéch/ y inych dobrách Kościelnych y Kłáftzornych/ y Swietckich [...] ále ná polách y w chróściech Ítawáli *SarnStat* 901; ktore [summy] [...] ná przerzeczonéy Ziemi Sędomiérfkiey/ Zamku/ Mieście/ Miáfteczkach [!]/ Wsiách/ obádwá znich mieli obowiązané y zápiáné *SarnStat* 978, 43 [2 r.], 52, 53, 63, 65 (63).

W przeciwstawieniach: »miasteczko ... wieś (7), pole, rola« [w tym: wieś ani pole (1)] (8): Item aby zadny nyefzmyal przedavacz na obv dwv stronv volow albo ynífego wíchelakye go thowarv nygdzyey nawífzy any napolyv yedno Iedno [!] w Myastheczkach gdzie thargy albo Iarmarky byvayá *LibLeg* 6/117; *SarnStat* 200, 518, 660, 663, 919, 927, 929.

W charakterystycznych połączeniach: biegać do miasteczka, (przy)ciągnąć (3), dany, iść (odejść, pość, przyść, roześć się, wniść, wyniść, (w)chodźć, schodźć się, przyście, idący) (40), (przy)jechać (wyjechać) (8), posłać, przybliźać się, puścić się, ruszyć się, składać, uciec (ueiekać) (3), ustąpić, (przy)wieść (2), (przy)wieźć (się) (zawieziony) (3); od miasteczka chodźć; biegać z miasteczka, (przy)jechać (jeździć) (3), przyść (najść się, wyniść, zejść się, schodźć się) (10), puścić się, słać, uciec, wyprawować, wywieść; miasteczku przywileje potwierdzać (dawać) (2); iść ku miasteczku, przybliźić się, wyciągnąć; wyprawić przeciw miasteczku; czynić wolne [od czego] miasteczko (6), (przy)dać (5), dzierźć (3), kupować, mieć (9), obchodźć (2), puścić, trzymać, w wolnościach zacho(wy)wać (3), zuboźć, zwiedźć; przyciągnąć pod miasteczko; iść przez miasteczko; w miasteczko wedrźć się, wpaść (2); w miasteczku bawić, by(wa)ć (12), (po)przeda(wa)ć (przedawanie, przedawany) (9), stanąć (stawać)(3), szynkować, urodźć się (porodzić, narodzić się, urodzony) (7), żywić się; chodźć (przechadzać się, iść) po miasteczkach (8), jeździć, rozłóżyć (rycerstwo, wojsko, żołnierze) (rozłóżony) (4), tułać się, zebrać się; bliskie miasteczko (2), chędogie, czelne, dobre, kapłańskie (2), klasztorne, nędzne (3), okoliczne (7), opacie, otworzyste (3), piękne, podłe (2), pograniczne (2), południejsze, przyległe, rządne, słabe, sławetne, stare, ubogie (2), uszkodzone (2), ziemiańskie (2); bok; miasteczka, granica, ratusz, strona; blisko miasteczka (3), niedaleko; obiegający wkoło miasteczka; być z miasteczka (3), rodem.

Frazy: »miasteczko leży, leżące« (1 : 3): *Meditullium Poloniae maioris*, Połrzodek wielkiey polski gdzie Srodá miáfteczko leży. *Mącz* 213b, 135b; *StryjKron* 345; A drugié miáfťá/ miáfteczká po Ítronách leżące/ od tych podwód vlégály/ á do drugich Íie nie przykladály. *SarnStat* 971.

»miasteczko poddało się« (1): Miáfteczko fámo pothym Íie poddało Kázimierzowi Íynowi Lokietkowemu. *BielKron* 373.

»miasteczko pogorzało« (1): Tegoż roku nocy Wielkonocney Rádomńkie miáfteczko w Sierádzkiey ziemi pogorzało *BielKron* 417v.

»miasteczko [gdzie] stoi« (1): Miáftheczko świętego Gáwłá kthory był rodem z Szkociey/ nád Renem rzeká Ítoi *BielKron* 283.

»miasteczko zasiadło [= zostało założone]« (1): Frizingá miáfteczko w ten czás záfiádło/ kiedy Rzymiánie tę część ziemie Báworfkiey trzymáli *BielKron* 289.

Zwroty: »budować (a. zbudować) miasteczko; budowanie miasteczka; miasteczko zbudowane« = *ponere castellum Mącz; aedificare villam PolAnt; aedificium oppidi JanStat* (4; 1; 1): Kłiądz Waśł

zbudował miáste czko Dworzánom fwoim *BielKron* 430, 430v; *Mqcz* 309c; *RejPos* 195v; *BudBib* 1.Par 8/12; *SarnStat* 1073.

»miasteczka (G) dobyć« (1): á oni miá fthe czek dobyli [*ceperunt viculus*]/ y te ktorzy tám mie fzkáli opánowáli. *Leop Num* 21/32.

»mieszkać w miasteczku; mieszkający, mieszkanie w miasteczku« = *habitare in viculo, in oppido morari Vulg; habitare in urbe, manere intra portas a. in villis PolAnt; habitare in oppido JanStat* [szyk zmienny] (7; 1 : 1): *Leop Num* 21/25, *Esth* 9/19; *BibRadz Deut* 23/16; wrocił fie do Ieruzálem/ po tym do Galileey/ á tám w Názáreth miá fthe czku mie fzkál *BielKron* 138v; *BudBib Iudic* 11/26 [2 r.], *Esth* 9/19; *LatHar* 79; *SarnStat* 237.

»miasteczka (A pl) najeździć« (1): iż czo pirwey pothaiemnie łupie ftwa czynił, iuż więc iawnie pocął mia fte cka y mia fta naie zdzić y poliadać. *MiechGlab* 65.

»miasteczko, w miasteczko nasadzać [= *zaludnić*]*« = ponere castellum Mqcz* [szyk zmienny] (1 : 1): *Mqcz* 309c; Ale zgoła ma fz wá fza kró: M. woynę z frogim [...] nieprzyiaćielem [...]: który [...]: to mieć chce [...]: áby w té miá fta/ w té wsi/ w té miá fte czka Sáráceny ná fadzał *OrzJan* 101.

»obegnać [= *oblec*] miasteczko« (1): Tegoż roku Soliman [...] obegnał miá fte czko Gyns *BielKron* 190v.

»oblec miasteczko, w miasteczku; miasteczko było w oblężeniu« [szyk zmienny] (3 : 2; 1): *BielKron* [85²]v, 248v, 309, 442; Iáko y ná on czás gdy ono ma fte czko [!] *Betulia* było w frogim oblężeniu *RejPos* 213v; *RejZwierc* 200v.

»miasteczko obmurować, mury zaprawować; miasteczko (nie)murowane (a. omurowane)*« = vicum munire a. muris circumdare; oppidum non muratum Vulg; castellum Mqcz; urbs non murata PolAnt; castrum Calep* [szyk zmienny] (1 : 1; 4): *Leop 3.Reg* 9/19, *Esth* 9/19; A przetoż roze fłáli po w fzytkich gránicach y miá fte czkach Samáryiey/ [...] áby ofá dzili w fzytki wierzchy gor/ á miá fte czka mury zá práwowáli *BibRadz Iudith* 4/3; *Castellum, Miá fte czko murowáne. Mqcz* 40a; *BudBib Esth* 9/19; *Calep* 170b.

»obstąpić [= *oblec*] miasteczko« (1): Gdy post fugatum hostem obstąpił zołnierz miasteczko *ActReg* 58.

»miasteczko osadzić [= *umocnić strażą, zostawić załogę*]*« (1): wiele korzyści nábráli y miá fte zdobywáli/ Durę (ktora ie ft głowá tego kfię ftwá) Iuliak/ Zytárdę/ Sufteryą/ Hinzberg/ y ine zamki y miá fte czka/ y fwyymi ofá dzili. BielKron* 192.

»podać [= *poddać*] miasteczko« (1): á piątego dnia mieli mu iuż podać miá fte czko ono. *RejZwierc* 200v.

»miasteczko podwrocić (a. wywrocić) [= *zburzyć*]*« [szyk zmienny] (2): Tedy rzekł do niego/ Y w tym ia wy fłuchałem ciebie/ niepodwrocę miá fte czka [non subvertam civitatem] o ktore mię prosi f. BibRadz Gen* 19/21; *StryjKron* 315.

»miasteczko posieść (a. posiadać) [= *zdobywać*]*« (2): MiechGlab* 65; miá fte czka y miá fta y zamkow niemáło/ á ná wet y lámo ftoleczne [!] miá fto w fzięto/ po się dziono [*oppida ... occupata*]/ á obyczáymi y zabobonámi Tureckimi zará zono. *ModrzBaz* 128.

»miasteczka pustoszyć (*a. popustoszyć*)« (2): Miáfteczka wálze popuštofzê [*dabo civitates vestras in desolationem*] *BibRadz Lev 28/31; BielKron 410v.*

»miasteczko spalić (*a. wypalić, a. miasteczka (pl) (po)palić*)« [szyk zmienny] (18): *MiechGlab 15; Z tamtąd fię rufzył do Gázy/ á iź Gázeńczycy závárlu fię przed nim/ thedy ie oblegl/ á miáfthecza okoliczne popalił [et succendit quae erant in circuitu civitatis Vulg] y łupy pobrał. BibRadz 1.Mach 11/61; á gdy przyfzli ná gránice Polfkie/ fpalili Miedzyrzecz/ Czáplin y inych kilka miáfteczek/ tákież wsi ciągnąc do Prus. BielKron 418, 192, 236v [2 r.], 392, 415, 417v (11); StryjKron 335, 350, 370, 717; ActReg 63.*

»miasteczka (*pl*) wojować (*a. zwojować*)« [szyk zmienny] (2): *BielKron 192v; Lecz iednak łupy wielkie y więźniow nábráli/ Wsi/ Miáfteczka/ wołości/ wízerz wzdłuż zwoiowáli. StryjKron 517.*

»miasteczko, z miasteczka wybrać [= złupić]« [szyk zmienny] (4 : 1): *zebrało fie ich ná 40 tyfięcy dla łupu y fwey woley wiele flácty y duchowieńtwá poráziwfy pobili/ tákie z zamkow miáfteczek wiele wybráli y popalili BielKron 202v; Bacząc to Krol Fráncufki/ pośłał ku Boloniei/ którą był przed thym ítrácił/ wybrał miáfteczka y wsi miedzy Kaletum á Bolonią BielKron 234, 236v, 392, 421v.*

»miasteczko wyłupić« (2): *Oppidum militibus diripiendum dedit, Pozwolił żołnierfctwu miáfteczka wyłupić/ to yeft/ wízfitek [!] plón/ łup korzyść ku ich pożytku obrócić. Mącz 346c; StryjKron 627.*

»z miasteczka wypędzać, wypędzony i wywołany; od miasteczka wygnąć« (1 : 1; 1): *ZAKi waguiać fie/ a po fwéy woléy biegaiąc z miáft y z miáfteczek rofkázuiemy wypędzać [!] [ex civitatibus et oppidis esse propellendos JanStat 224]. SarnStat 200; Téż Miefczanie oboiéy ítrony/ którzy z miáft y z miáfteczek wypędzeni y wywołáni byli [de civitatibus vel oppidis expulsi vel banniti fuerent JanStat 883]/ álbo z nich wyfzli iáwnie álbo táiemnie/ máią byđz dopuřczeni: áby do fwych maiętności przyfzli SarnStat 1103, 980.*

»wywieść [= zbudować] miasteczko« (1): *wywiodł teź miáfteczka [aedificavit quoque oppida] w Azoćie/ y w Filiřym. Leop 2.Par 26/6.*

»miasteczko wziąć, miasteczka (*pl*) pobrać« = *capere villas PolAnt* [szyk zmienny] (9 : 4): *rozgromił ie poráził y potopił drugie/ Miáfteczko wziął BielKron 202, 191v, 192 [2 r.], 226v, 228v, 308v, 359v, 378; Potym pośłał Moizéfz wypátrować Iazerá/ y pobráli miáfteczka iego BudBib Num 21/32; ModrzBaz 128; StryjKron 315, 717.*

»założyć miasteczko« [szyk zmienny] (6): *BielKron 7v, 51, 251v, 321, 376v; y tám że był záłożył miáftheczo nie dáleko Chełmá przezwiřkiem Reyowiec. RejZwierc Aaa.*

»zawrzeć się [= w celach obronnych] na miasteczku« (1): *Miefczanie y grodzanie ktorzy w oblężeniu byli wiele rzeczy dořtáli Tureckich pod mury/ kthorych fie było závárló dwánaście řeth ná zámku y miáfteczku BielKron 248.*

»miasteczko zburzyć« [szyk zmienny] (3): *miáfteczko ktore był nowo Skánderbeg záłożył iefcze w nim ludzi niebyłó/ Chinrył rzeczóné/ zborzył w ciągnieniu. BielKron 257, 306; StryjKron 370.*

Wyrażenia: »miasteczko Dawidowe« = *Betlejem* [szyk 1 : 1] (2): *RejPos 18v; Vrodził fię Zbáwićiel/ wiernym ku rádości/ W Dawidowym miáfteczku/ ták od nich fłyřzeli. GrabowSet F3v.*

»miasteczko krolewskie, Jego Miłości Krola« = *miasteczko stanowiące osobisty majątek krola, krolewszczyzna; oppidum regium a. domini regis JanStat (7 : 1): ComCrac 12; BielKron 376; W*

domv vcczywego Pana Grzegorza lęgy Solthiffa Prziífłsne⁸⁰ á Mieífłczany na Miaífłeczka Kroliewfkie⁸⁰ Kóífłczeryny [pan Jan Lubocki zeznał] ZapKóścier 1587/70v; SKázuiemy/ áby [...] we wfyłtkich mieífłciach y miaífłteczkach Królewfkich y pánów Duchownych y Swietckich/ nie fład mieyfłcki/ ále Ziemfki y Polfki był chowan y fładzan. *SarnStat* 655, 428, 617, 971, 1101.

»miasteczko małe (a. maluífkie)« [szyk 7 : 3] (10): Oppidulum, Ein klein ítetlein. Myáfłeczko málułkye *Murm* 26; *GroicPorz* k; *BielKron* 12, 81v, 140v, 316; *BielSat* Cv; *BielRozm* 16; ále téz po miaífłteczkach wiefłtzych y mnieyfłtzych [in oppidis minoribus *JanStat* 224] niech Bákálarze będą *SarnStat* 199; Item Przedmiefczání ná przedmieífciu mieífłzkájący máią fie fkládác/ ták iáko niżey opifáno będzie. Item/ miaífłteczká álbo wfi mnieyfłzé Opácié Kláfłztorné/ etc. *SarnStat* 972.

»od miasteczka do miasteczka; z miasteczka do miasteczka; od jednego miasteczka do drugiego« = *castellatim Calep* (1; 1; 1): iátz iuz dla dlugófcij opuífłczę ijné nálfego milégo pana cieífłkófcij/ ktoré od fiedm lát poczawfłly cirpiál/ aż gdy z miaífłteczka do miaífłteczka biegiátz kázál *OpecŻyw* 35v; *LibMal* 1547/125; *Calep* 170b.

»upadek miasteczka« (1): IVdyth [...]. Widząc blifki vpadek miaífłteczká onego/ Szła do woyfka y fcięła Hetmáná frogiego. *RejZwierz* 44.

»miasteczko na prawie niemieckim zasadzone« (1): APpellácy a w Kroleítwie Polfkim z Miaífł y z Miaífłteczek/ ná Práwie Niemieckim záfádzonych/ przodkiem idzie do Práwa wyfłtżego *GroicPorz* bbv.

Zestawienie: »rajca miasteczka« = *consul oppidi JanStat* [szyk 2 : 2] (4): Isze my szraczczamy myasteczka ostrovyey sztbovaryszmy [!] naszemy nyeyalyszmy Iana nyeszythka myesczeny na ostrowskyego o szadny gvalth *ZapWar* 1507 nr 1982; *SarnStat* 275, 971, 1229.

Szeregi: »miasto, (i, a(l)bo, a) miasteczko« = *civitas, (et, vel, seu) oppidum JanStat, JanPrzyw; civitas et castellum Vulg* [szyk 90 : 2] (92): *MiechGlab* 65; *ComCrac* 12; *ConPiotr* 30v, 31 [2 r.]; iákoż moim baczenim niewiem by inne fładowne Lawnicze mieyfłtce byío/ s ktorego by íobie inne Miaífłtá y Miaífłteczká kftált y wzor ku náfládownániu mogły brác/ iáko s Krákowfkiego *GroicPorz* C2v, bbv [2 r.], dd4, bhv; Y Stáío fie íeft potym/ że Iezus chodził po miaífłtach/ y miaífłteczkach/ vcząc y opowiadáiąc Kroleítwo Boże *Leop Luc* 8/1; *BibRadz* 2.Par 19/5; O Miaífłthách y o miaífłteczkach kthore fá nád Renem *BielKron* 285; A ftąd odnoíficie tén pożytek/ iż wáfze miaífłtá/ miaífłteczká nífczeią *GórnRozm* L3v; *WujNT Luc* 8/1, 13/22; *SarnStat* 200 [2 r.], 268, 270 [3 r.], 271 [3 r.], 275 [2 r.] (76). [Ponadto w połączeniach szeregowych 63 r.; w połączeniu niewspólrzędnym 1 r.].

»miasteczko i sioío« (1): popaliwfyzy Miaífłteczká y fzióła z folwárkami/ wroćili fie bez odporu do fwyh ítron. *StryjKron* 335. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].

»(tak, jako) miasteczko, (i, albo, takież, także, jako (i)) wieś (a. wioska); miasteczko ze wsią« = *oppidum et (aut, ac) villa Vulg, JanStat; vicus et ager Mącz; oppidum, (vel, et) pagus Modrz; castellum villaque, villa et vicus Vulg* [szyk 22 : 21] (42; 1): *MiechGlab* 15, 40; *LibLeg* 6/118; *LibMal* 1547/125 [2 r.]; *Diar* 90; Bo y wedle Práwa/ kthoreby Miaífłto w ktorey Prowincyey byío gównieyfze y przednieyfze/ to ma być głową Praw innym Miaífłtheczkom y Wsiám. *GroicPorz* bbv, B4, k; Zdobywał thedy lud Iráfłlki wfyłtkie miaífłtá Ammorreyfkie/ y mieífłzkáli wnych: iáko w Hefebon y w miaífłteczkach y w wiefkach iego. *Leop Num* 21/25, *Esth* 9/19; *BielKron* 214, 234, 236v, 286v,

308v (12); *Mącz* 74b; *BudBib Esth* 9/19; *BialKaz* H3v; *ModrzBaz* 4, 100, 103v, 117, 117v; *SkarŻyw* 211; *ReszHoz* 131; *Calep* 1121b; *GostGosp* 40; *WujNT Mar* 6/36, *Luc* 9/12; *SarnStat* 265, 757, 847, 972, 1090; *PowodPr* 74. [Ponadto w połączeniach szeregowych 63 r.; w przeciwstawieniach 8 r.; w połączeniach niewspółrzędnych 5 r.].

»zamek, (i, a, a(1)bo) miasteczko; zamek z miasteczkiem« = *castrum et oppidum* *JanStat* [szyk 18 : 11] (28; 1); *MurzNT* 67v marg, 203v marg; *KrowObr* 31; dał Opółkiemu Książęciu [...] ziemię Wieluńską/ ze wśytkimi zamki tymi y miasteczki w Krakówkiewy zyemi/ Holńtyn/ Bobolice/ Krzepice *BielKron* 377, 192, 202v, 236v, 248, 248v [2 r.] (20); *Praesidia disponere*, Rozłózić po miasteczkách álbo zamcech żołnierze. *Mącz* 310d; *KwiatOpis* C3v; *StryjKron* 295; *SarnStat* 1073, 1091; *KlonFlis* G3v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 31 r.; w połączeniach niewspółrzędnych lub w różnych członach zdania złożonego 4 r.].

Wyrażenie przyimkowe: »za miasteczko« (1): A wiańwzy ślepego rękę/ odwiodł go precz zá miasteczko [*extra vicum*] *WujNT Mar* 8/23.

W *przen* [czego] (1) : W Szedłes dżis do nikczemnego miasteczká duńze y ciálań niego/ o nawdżięcznieyńszy gościu wiernych twoich *LatHar* 237.

a. W *Starym Testamencie* garnizon wojskowy wraz z magazynem broni (tu: rydwanów wojennych) (1) : A wśyłtkie miasteczká kthore kniemu przyślufzwały/ á beły bez muru/ obmurował: ták że y miasteczká wozom [*niunivit, et civitates curruum*] *Leop 3.Reg* 9/19.

Synonim: 2. grodek.

Cf [MIASTKO], MIEŚCINA